

VI TROBADA D'ENERGIES COMUNITÀRIES

21 AL 30 DE MARÇ DE 2019

VIVER, LA TRINITAT VELLA I EL BON PASTOR

Relatoria

Centre Cívic i Espai de Gent Gran Baró de Viver (Baró de Viver)

Dijous, 28 de març de 2019

De 9:30 a 14h

Coproduïdores: ICUB, Institut de Cultura de Barcelona, Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu

[barcelona.cat/acciocomunitaria/energies_comunitaries]

TW - @ComunitariesBCN

FB - @energiescomunitaries

Dades de participació

Persones assistents: 19

L'activitat es va dur a terme al Centre Cívic Baró de Viver i tenia com a objectiu conèixer els ingredients que fan que es generin espais de trobada entre agents culturals i educatius per combatre les desigualtats al territori.

Presentació

Com a introducció per marcar la primera part, es va fer una presentació de les ponents, que va moderar Sergi Díaz (ICUB, Institut de Cultura de Barcelona) i Lluís Vallvé (Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu). Acte seguit, presentaven el seu repte:

<Carme Pons - Institut Montjuïc
<Antonia Marsol- Escola els Horts
<Blanca Rodríguez Troyano - Institut Escola El Til·ler

<Institut Montjuïc - està a la falda de Montjuïc on hi ha 250 alumnes, és un institut de certa complexitat, això suposa diversificar oferta curricular. Un dels projectes que tenen és En Residència (fa 8 anys), consisteix en que un artista fa una estada al centre, fent co-docència amb un professor/a del institut. Es treballa a través de l'art contingut curricular. 1r i 2n ESO juntes fan teatre, arts vives – El Graner. En altres cursos altres accions. Hem aconseguit millorar el clima de convivència en el centre. Les persones (artistes) que entren al institut comencen a comprendre què es fa dins. Abans d'entrar els artistes a l'aula veuen la homogeneïtat del professorat i alumnes. Totes tenim també prejudicis de l'altre, per això és important que ens coneguem, totes plegades canviem la mirada.

<Repte - flexibilitat, que l'energia quedi ben repartida, que sigui sostenible en el temps.

<Escola Els Horts - es defineixen com a comunitat d'aprenentatge. Des de Pla de barris han optat al programa Caixa d'eines, i treballen el tema d'imatgeria popular. Finalment van realitzar una cuca.

<Repte què podem fer per quan acabi Pla de barris, això segueixi?

<Escola El Til·ler - abans es deia Bernat de Boí, treballen la música, es viu molt la música. Tenen 3 aules insonoritzades. Quan es toquen instruments, s'expressen emocions. El projecte sorgeix amb el canvi d'escola, quan es converteix en institut –escola. Aquest canvi es va treballar amb l'Associació de veïns del barri, amb la voluntat de canviar la imatge que tenia. També treballen el vincle família –escola, a través d'un projecte de l'UAB. S'escullen dues famílies d'infantil cada curs. Famílies d'orígens diferents, i es va a casa seva per conèixer aspectes que són importants per les famílies i introduir-los al currículum. El dia que es va a la biblioteca, els infants estan molt contents.

Desenvolupament de la sessió

Des de la **Biblioteca de Bon Pastor**, es parla de la mirada 360 graus. Des de la biblioteca també es treballa el vincle cultura-educació, es treballa amb diferents agents. Sol a l'escola no es pot, i sol des del territori tampoc. Unim molt l'horari lectiu i no lectiu. La realitat ens obliga a canviar horaris, modificar coses perquè si no no ens en sortirem. L'educació és cosa de totes i la cultura és una oportunitat per generar noves sinèrgies.

Reflexions - Genera tensions quan entra algú al centre? Aquestes tensions ajuden a modificar dinàmiques, adaptar-les?

- <El currículum l'hem de flexibilitzar sinó no ens en sortirem.
- <Les tensions que es generen fins i tot ens diverteixen.
- <La mirada comunitària obre més oportunitats, permet mirar més lluny. Sempre hi ha algú que ajuda a fer maionesa, algú ha de facilitar espais on hi participin diferents agents i sorgeixen projectes conjunts. En l'actualitat l'han fet els tècnics del Pla de barris. Aquesta figura, en un futur, el pot fer l'escola? Aquestes figures ajuden a fer l'enllaç de l'escola amb el territori. És necessària per mantenir els projectes. Una persona medidora, de gestió, de coneixement del territori. Sinó es deixa en el voluntarisme.
- <En general costa que les famílies es vinculin a l'escola, en ocasions deixen els infants i deleguen. Les coses que es fan en cap de setmana depenen del voluntarisme, hi ha realitats diverses, i a vegades provoca tensions entre els mestres.

<Repte - Com aconseguim que les hores de treball en cap de setmana formin part de les hores totals a fer?

<Hi ha figures a les escoles que estan a la porta en la sortida per animar a les famílies, a vegades han fet cafè amb les famílies.

Reflexions - Qui s'ha de posar en el centre el professional o el territori?

<Cal millorar els mecanismes de democràcia interna.

Treball de reptes

Després del pica-pica ens tornem a reunir, aquesta vegada en cercle, per a tractar de donar resposta als reptes que ens plategen les experiències convidades. El repte 1 d'El Til·ler no es va abordar.

<Repte 2, la nova Sala Maremar de Zona Franca - cas plantejat per l'Institut Montjuïc

Es tracta d'un nou equipament del territori dirigit a impulsar la vinculació entre educació, cultura i comunitat. Amb activitats fora de l'horari lectiu, principalment. El repte plantejat es refereix a la posada en marxa del projecte i la seua posterior coordinació. Particularment, se'ls present dubtes sobre:

- <com aconseguir una programació compartida pel barri i amb sentit al llarg del temps
- <qüestions relacionades amb la governança i la responsabilitat sobre l'espai
- <la gestió de l'ús de l'espai per part dels diferents col·lectius del barri.

En referència a la programació cultural, voldrien que el jovent del barri tingués un protagonisme important, fomentat així la vinculació entre educació i cultura. No obstant, són conscients de la gran diversitat que hi ha dintre dels col·lectius de joventut i infància. Això dificulta la tasca.

L'objectiu final és aconseguir que tot el barri participi del disseny de la programació cultural. És a dir, aconseguir que sigui un projecte compartit per tota la comunitat, el qual doni resposta a les necessitats del barri. De fet, el barri està molt il·lusionat amb la inauguració de l'espai, ja que no es disposa de cap sala amb aquestes condicions. Per tant hi ha bones perspectives.

La dificultat es troba en la coordinació entre tots els col·lectius que volen utilitzar l'espai. Ara mateix es troben amb la situació d'haver rebut moltes sol·licituds per part d'entitats i taules comunitàries. No obstant, quasi totes aquestes sol·licituds d'ús són a títol individual. Observen que alguns col·lectius tenen la voluntat de vincular la seva activitat amb l'escola, però hi ha altres que no tenen aquest interès.

Per això, davant la complexitat de tants agents volent vincular-se a l'espai, han decidit que en un inici prioritzaran la participació de les escoles i les entitats culturals. De manera que s'iniciï el projecte comú amb un nombre menor d'agents i, poc a poc, n'aniran incorporant de nous.

Seguint aquesta línia, sorgeix la idea de proposar un tema que pugui ser comú a totes les entitats i serveis del barri. I, a partir d'ella, desenvolupar el projecte i la posterior programació. Així es comptaria amb una línia d'actuació comuna. Es pregunten si hi ha algun element que pugui ser compartit per tothom, de manera que no sigui una idea imposada, si no consensuada.

Respecte a la responsabilitat de la gestió de l'espai, es parla que s'hauria de comptar amb un gestor o gestora cultural. La qual es faci càrrec de contactar amb els diferents col·lectius per a promoure la cogestió de l'espai, tant a nivell d'ús com a nivell de programació. Aquesta persona ha de tenir una visió holística del territori, per tal de poder donar resposta a les necessitats existents.

S'apunta també que el primer objectiu hauria de ser el naixement del projecte comú, per damunt de la possible programació cultural. La qual pot anar prenent forma amb el temps, quan el projecte comú es consolidi.

Es parla de la possibilitat de vincular ús i programació cultural, a través de promocionar les obres artístiques produïdes per la pròpia comunitat. En aquest sentit es proposa fomentar les passarel·les entre el sector amateur i el sector professional: es podrien programar cicles per als dos sectors i promoure la professionalització dels primers. La gestió cultural pot ser una altra activitat amb la que treballar la professionalització de la població.

Centrant-se en l'ús de l'espai, s'observa que la distribució horària ha de permetre la inclusió de tots els sectors poblacionals: infància, joventut, persones adultes i gent gran.

Respecte a les sol·licituds d'ús individual, naix la idea de que es podria utilitzar la lògica dels intercanvis: l'entitat fa un ús individual de l'espai (un préstec), però a canvi promou una altra activitat en l'entorn (per exemple, a l'escola). Així no es tancaria les portes a la cessió de l'espai per al seu ús, ja que es veu que existeix una necessitat, però aquest ús es complementaria amb el projecte comunitari. L'espai es podria convertir en una mena de viver de noves experiències. No obstant, caldria un lideratge tècnic que intentés integrar aquests préstecs en el fil conductor comú, sempre que fora possible. S'observa que les arts escèniques estan creant molt de moviment al barri, i això s'ha d'aprofitar. També es nomena la importància de promoure passarel·les entre diferents col·lectius presents a l'espai.

En aquest sentit, s'apunta que els projectes comunitaris que funcionen són els que donen suport a les veïnes i veïns que volen participar. I que per tant se'ls a d'incloure, acompanyar i intentar anar trencant amb les lògiques individualistes.

Altra dificultat que troben des de la sala Maremar és trobar un horari on poder-se reunir totes les entitats. La qual cosa identifiquen com un gran obstacle. Des del projecte Popularri aporten que elles també tenien aquest problema. I el que han fet és acordar reunir-se una sola tarda cada dos mesos, entre les 18 i les 20 hores. A aquestes reunions acudeixen centres educatius, equipaments, entitats i tots els serveis implicats al projecte. Denoten la importància de que les reunions siguin efectives per tal que la gent segueixi acudint. I això implica que ha d'haver-hi una persona que es responsabilitzi d'aquest espai, la qual sigui sensible al benestar de tothom (fent una tasca de cures) i treballi per la cohesió del grup.

<Repte 3, el projecte Popularri - cas plantejar per l'Escola Els Horts

Es tracta d'un projecte impulsat des de Pla de Barris, pensat per a donar suport a les accions del veïnat relacionades amb la cultura popular: amb cuques, gegants i moltes altres actuacions. Participen tots els centres i equipaments educatius del territori, associacions de familiars d'alumnes, associacions de veïnes, diferents entitats i veïnatge a títol individual. En una sola tarda, hi participen totes amb un programa conjunt i cohesionat.

En aquest cas, el repte no és la posada en marxa si no la continuïtat. Es tracta de festes tradicionals que solen implicar a un nombre limitat de persones. En l'àrea educativa, en el passat s'han vist docents que han implicat l'escola on treballaven. Però en el moment que aquest docent ha desaparegut, l'activitat s'ha quedat penjada. Realment, era només una persona la que estava vinculant l'escola amb la festa del barri, però el projecte educatiu del centre no ho contemplava.

Davant aquesta situació, des de l'escola Els Horts ens donen algunes idees sobre què fan elles per a fomentar la continuïtat d'aquesta festa comunitària.

En primer lloc, ens parlen de concretar el programa a partir dels coneixements de totes les persones participants, de manera que es produísca una apropiació col·lectiva del projecte. Quanta més gent implicada, més repartida estarà la feina i més sostenible serà la festa. Així doncs, s'ha de procurar implicar a tothom en les tasques i que ningú es sobrecarregue. Les pors es vencen pensant que una festa mai pot sortir malament, venim a passar-ho bé.

Altra recomanació és no tindre un objectiu del tot definit, si no més bé anar fent, i que l'activitat es vagi construint a través de l'acció. Així també et pots trobar amb nous elements ben profitosos al llarg del camí. S'ha d'intentar aprofitar tot allò que passi al barri, ja que és una manera de generar vincles i atenció, i de guanyar nous participants.

Respecte a la perdurabilitat del projecte, elles pensen que ha d'haver una persona que ho coordine. La qual ha de treballar la renovació de les motivacions any rere any i vetllar per una repartició del treball assumible per tothom. Es tracta de la persona dinamitzadora de les reunions que abans han explicat a la Sala Maremar, la qual també feia la feina de cures i de cohesionar el grup.

La repartició de tasques també s'ha d'aplicar als docents, i no acumular totes les responsabilitats en una sola persona. Ha d'haver una responsabilització per part del centre educatiu. Respecte a les il·lusions i motivacions, s'ha de tindre en compte que els docents i l'alumnat van canviant al llarg dels temps. Això implica que les emocions i els vincles s'han de renovar, i no esperar que amb una vegada que es treballi, ja no s'hagi de tornar a fer. Per tant, de nou, cal que sigui una qüestió liderada pel centre i que es treballi amb l'assiduitat que sigui necessària (pot ser cada dos o tres anys).

Per últim, es va abordar la qüestió de la identitat de barri. Ja que molts barris no tenen una festa que sentint com a seua pròpiament. O pot ser hi hagi alguna festa, però que la gent la senti antiquada o avorrida; o simplement que no els agradi. Aleshores reflexionem que la identitat del barri pot ser construïda des del present, sense haver de recórrer a unes idees amb les que el veïnatge ja no es sent identificat. I es posa l'exemple de la Festa dels pirates del Premià de Mar. Una festa iniciada l'any 1996 i que, a dia de hui, s'ha convertit en la festa major del poble. La qual implica a una gran part de la població del municipi i s'ha convertit en una senya d'identitat.